

prima instanță: A. Peni
(Judecătoria Ceadâr-Lunga)
instanța de apel: A. Curdov, G. Colev, Ș. Starciuc
(Curtea de Apel Comrat)

dosarul nr. 2ra-779/16

DECIZIE

13 aprilie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul:	Iulia Sîrcu
Judecătorii:	Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță Vladimir Timofti, Nadejda Toma

examinînd, fără înștiințarea participanților la proces, recursul declarat de către Cheleş Dmitri,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Cheleş Dmitri împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii,

împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015, prin care a fost respins apelul declarat de către Cheleş Dmitri și menținută hotărîrea Judecătoriei Ceadâr-Lunga din 19 februarie 2015,

c o n s t a t ă

La 06 octombrie 2014, Cheleş Dmitri s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că la 14 septembrie 2013 colaboratorii echipei mobile „SUD” a Serviciului Vamal au reținut automobilul de model „Chrysler Voyager” cu numărul de înmatriculare AY375 condus de Cheleş Dmitri, în care dînsul transporta marfă procurată din piețele din mun. Chișinău.

Indică Cheleş Dmitri că temei pentru reținerea automobilului și mărfii, conform explicațiilor colaboratorilor Serviciului Vamal, a servit lipsa actelor de proveniență a bunurilor procurate și necesitatea verificării legalității transportării mărfii în Republica Moldova. Pe parcursul unui an, organul vamal, precum și organul de urmărire penală, în procesul verificării existenței componentei infrafracțiunii de contrabandă, au întreprins acțiuni intenționate de încălcare a normelor

de drept procedurale și materiale, prin ce a fost încălcat dreptul fundamental al reclamantului la proprietate garantat de Constituție.

Reclamantul menționează că în urma efectuării măsurilor de investigație, colaboratorii organului vamal n-au stabilit faptul livrării mărfii pe teritoriul țării prin ocolirea posturilor vamale și respectiv, nu există nici un temei pentru pornirea cauzei penale în comiterea infracțiunii de contrabandă.

Sușține Cheleş Dmitri că într-adevăr nu deținea acte de proveniență a mărfii, deoarece a procurat-o de la agenții economici din piață, vânzătorii refuzând să-i dea careva acte ce confirmă originea mărfii.

Consideră reclamantul că acțiunile sale se încadrează în elementele contravenției prevăzute de art. 265 Cod contravențional - achiziționarea, păstrarea, transportul spre comercializare și comercializarea ilegală a valorilor materiale, contravenție ce ține de competența organului de poliție, și nu celui vamal. Astfel, organul vamal a ignorat prevederile art. 399 CC, conform cărora era obligat să remită organului de poliție procesul-verbal de constatare a contravenției.

Mai indică Cheleş Dmitri că organul de urmărire penală, în urma verificării circumstanțelor faptei, a constatat că în acțiunile dînsului nu se conțin elementele componente infracțiunii de contrabandă și a remis actele întocmite organelor procuraturii cu propunerea de a nu iniția o cauză penală, însă procurorul neîntemeiat și ilegal a emis ordonanță de pornire a urmăririi penale. Ulterior, prin ordonanța din 12 februarie 2015 emisă de procurorul raionului Cimișlia, Ruslan Donia, Cheleş Dmitri a fost scos de sub urmărirea penală cu privire la comiterea infracțiunii prevăzute de art. 248 alin. (5) Cod penal.

Reclamantul Cheleş Dmitri menționează că în urma reținerii ilegale și ridicării automobilului, care este unica sursă de existență a acestuia, a fost lipsit pe parcursul unui an de venit, pe care îl estimează în cuantum de 30 000 lei.

Solicită repararea de către Ministerul Justiției a prejudiciului material în mărime de 260 000 lei, prejudiciului moral în mărime de 30 000 lei cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și încasarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 4500 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Ceadâr-Lunga din 19 februarie 2015, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată, din motiv că nu se încadrează în condițiile prevăzute de Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Prin decizia Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015, a fost respins apelul declarat de către Cheleş Dmitri și menținută hotărîrea Judecătoriei Ceadâr-Lunga din 19 februarie 2015. Instanța de apel a considerat justă concluzia instanței de fond cu privire la incompatibilitatea pretențiilor apelantului-reclamant cu prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998. Totodată, a invocat instanța de apel că urmărirea penală nu a fost finisată și ilegalitatea reținerii mărfii și mijlocului de transport va putea fi stabilită doar după emiterea unei hotărîri definitive pe cauza penală intentată în baza art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal – contrabanda în proporții deosebit de mari.

La 25 ianuarie 2016, Cheleş Dmitri a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd casarea deciziei Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie

2015 și hotărîrii Judecătorei Ceadâr-Lunga din 19 februarie 2015, cu emiterea unei noi hotărîri de admitere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului a invocat că, instanțele ierarhic inferioare au aplicat eronat legea, iar concluziile acestora contravin circumstanțelor pricinii, deoarece potrivit prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, se repară prejudiciul material și moral cauzat în urma tragerii ilegale la răspundere penală și punerii ilegale sub sechestru a averii.

Indică Cheleş Dmitri că organul de urmărire penală, în urma verificării circumstanțelor faptei, a constatat că în acțiunile recurentului nu se conțin elementele componente infracțiunii de contrabandă și a remis actele întocmite organelor procuraturii cu propunerea de a nu iniția o cauză penală, însă procurorul neîntemeiat și ilegal a emis ordonanță de pornire a urmăririi penale.

Consideră că acțiunile organului de urmărire penală și ale procuraturii sunt ilegale, fapt confirmat prin ordonanța din 12 februarie 2015 de scoatere de sub urmărire penală a lui Cheleş Dmitri în baza art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia motivată a Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015 a fost expediată în adresa lui Cheleş Dmitri la 09 decembrie 2015 și a fost recepționată de către acesta la 11 decembrie 2015 (f.d. 144-145).

În circumstanțele relevate, recursul declarat de către Cheleş Dmitri la 25 ianuarie 2016, se consideră a fi depus în termenul prevăzut de lege.

La 29 februarie 2016, în adresa intimatului a fost expediată copia recursului declarat de către Cheleş Dmitri, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

Intimatul Ministerul Justiției nu a depus referință la recursul declarat de către Cheleş Dmitri.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 06 aprilie 2016 recursul declarat de către Cheleş Dmitri a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și remiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Iar prevederile art. 240 CPC stipulează că la deliberarea hotărîrii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului

juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

Din suportul probatoriu prezent la materialele pricinii, rezultă că la 14 septembrie 2013, în regiunea satului Ciucur-Mingir raionul Cimișlia, de către colaboratorii echipei mobile „SUD” a Serviciului Vamal a fost stopat automobilul de model „Chrysler Voyager” cu numărul de înmatriculare AY375, condus de Cheleş Dmitri.

În urma efectuării controlului documentar și fizic al mijlocului de transport a fost depistat un lot de mărfuri nedeclarat organului vamal, fără acte de proveniență, care a fost ridicat în baza procesului-verbal de reținere a mărfurilor și obiectelor aflate sub control vamal din 14 septembrie 2013.

Prin ordonanța din 12 noiembrie 2014, Cheleş Dmitri a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal, pe faptul trecerii peste frontiera vamală a bunurilor săvârșită în proporții deosebit de mari, eludându-se controlul vamal (f.d. 61).

Din motiv că în termenul limită de trei luni stabilit de legea procesual penală nu au fost administrate probe suficiente pentru punerea lui Cheleş Dmitri sub învinuire, prin ordonanța din 12 februarie 2015, dînsul a fost scos de sub urmărire penală (f.d. 119).

Iar prin ordonanța din 29 iulie 2015 procesul penal pornit în baza art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal a fost clasat din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii (f.d. 132).

Înaintînd prezenta cerere de chemare în judecată, recurentul-reclamant Cheleş Dmitri a solicitat repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Prin hotărîrea Judecătoriei Ceadîr-Lunga din 19 februarie 2015, menținută prin decizia Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Atît prima instanță, cît și instanța de apel, au invocat drept temei de respingere a acțiunii civile incompatibilitatea pretențiilor reclamantului cu prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

La fel, Curtea de Apel Comrat în decizia din 10 noiembrie 2015 a constatat că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a lui Cheleş Dmitri din 12 februarie 2015, prezentată de către recurentul-apelant în susținerea temeiniciei acțiunii înaintate, nu este suficientă pentru a verifica legalitatea acțiunilor organului de urmărire penală și ale procuraturii, deoarece cauza penală nu a fost finisată, prin ordonanța din 12 februarie 2015 urmărirea penală fiind continuată. Mai mult ca atît, instanța de apel în decizia recurată a indicat că ilegalitatea reținerii mărfii și mijlocului de transport va putea fi stabilită doar după emiterea unei hotărîri definitive pe cauza penală intentată în baza art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal.

Totodată, potrivit procesului-verbal al ședinței instanței de apel din 10 noiembrie 2015, reprezentantul recurentului-apelant Cheleş Dmitri – avocatul Arnaut Alexandru, a prezentat în ședința de judecată copia ordonanței din 29 iulie 2015 de clasare a procesului penal pornit în baza art. 248 alin. (5) lit. d) Cod penal din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii și a solicitat anexarea acesteia la materialele cauzei (f.d. 134 verso).

Prin încheierea protocolară a Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015, cererea avocatului Arnaut Alexandru a fost admisă și anexată la materialele cauzei copia ordonanței de clasare a procesului penal din 29 iulie 2015, acest înscris urmînd a fi apreciat de către instanța de apel la pronunțarea deciziei (f.d. 135).

Astfel, contrar standardelor procedurale recunoscute, instanța de apel a soluționat prezenta pricină fără a se expune asupra tuturor probelor din dosar, și anume, asupra ordonanței de clasare a procesului penal din 29 iulie 2015.

În circumstanțele relevate, instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015 este contradictorie și contravine circumstanțelor pricinii și probelor administrate în cadrul acesteia.

Or, în conformitate cu prevederile art. 241 alin. (5) CPC, în motivarea hotărîrii se indică circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel urma să aprecieze fiecare probă privitor la relevanța, admisibilitatea și veridicitatea ei și toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii.

Mai mult ca atît, ca rezultat al aprecierii probelor, Curtea de Apel Comrat era obligată să reflecte în hotărîre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Instanța de recurs reiterează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prezumă dreptul la o hotărîre și decizie motivate. Motivarea este o parte a hotărîrii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Potrivit unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărîri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărîri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz c. Spaniei, hotărîrea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătorec trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei), ceea ce la cazul prezentei spețe este lipsă.

Însă, la caz, Curtea de Apel Comrat pronunțând decizia din 10 noiembrie 2015 a omis să satisfacă standardele procedurale relevante referitoare la conținutul actului judecătoresc, examinând pricina cu încălcarea normelor de drept procedural.

Date fiind cele relevate, se constată cu certitudine că instanța de apel a soluționat pricina fără a se expune asupra tuturor probelor prezentate de părți și prin emiterea unei hotărâri superficiale, recurentului-reclamant Cheleş Dmitri i-a fost încălcat dreptul fundamental la un proces echitabil, garantat de art. 6 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, prerogativă care prezumă dreptul la o hotărâre motivată, instanța judecătorească fiind obligată a se expune asupra tuturor pretențiilor invocate de către acesta.

Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat acțiunea posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a dreptului la un proces echitabil (speța Hiro Balani c. Spaniei, hotărârea din 09 decembrie 1994).

Ținând cont de imposibilitatea instanței de recurs de a corecta respectivele omisiuni de procedură și reiterând inexistența temeiurilor legale pentru a remite pricina spre rejudecare în instanța de fond (art.432 alin.(3) lit.d) și f) CPC), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție concluzionează asupra remiterii pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

În speță se constată imposibilitatea constituirii unui complet de judecată legal la Curtea de Apel Comrat din motivul lipsei de cadre. Astfel, instanța de recurs consideră necesar de a remite prezenta cauză civilă spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul, ca fiind instanța de judecată egală în grad și situată în imediată apropiere geografică de Curtea de Apel Comrat.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea pricinii în ordine de recurs, și având în vedere lipsa temeiurilor legale de a restitui cauza spre rejudecare în prima instanță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Cheleş Dmitri, a casa integral decizia Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015 și a remite pricina spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând pricina, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Cheleş Dmitri.

Se casează integral decizia Curții de Apel Comrat din 10 noiembrie 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Cheleş Dmitri împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului

material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca – Doneva

Ion Druță

Vladimir Timofti

Nadejda Toma